

Jose Mari Fernandino Jaka
Etxarri Aranatz, Nafarroa (1936)

Aurkibidea

Biografia

Ama eta amona emaginak izan zituen. Esne-behiak ere oraindik familiaren sostengu dira, egun Robot bidez ustiatzen dituzte behiak.

Zintak

ETX-036

- **Proiektua:** Etxarri-Aranazko ahozko ondarea
- **Elkarrizketatzailea(k):** Labrit Multimedia
- **Data:** 2011-12-02
- **Iraupena:** 87 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Labrit Multimedia

Pasarteak

1. Jose Mariren aita

- **Erref:** ETX-036/003
- **Iraupena:** 0:01:55. **Hasi:** 00:02:03. **Bukatu:** 00:03:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Bere aitari bi urterekin hil zitzaion aita, eta txikitatik basoan ibiltzen zen lanean osabarekin. Feriara joatea asko gustatzen zitzaion, eta oso ezaguna zen, tratante guztiekin zuen tratua. Soroan ere ibiltzen zen.

2. Jose Mariren ofizioa

- **Erref:** ETX-036/004
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:03:58. **Bukatu:** 00:05:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Lanbideak » Etxeginak

Laburpena:

Jose Mari seme zaharrena zen, eta zortzi urterekin joaten zen aitarekin basora lanera. Gisuskile lanetan ere ibili zen 58 urtetara arte. Orduan erretiratu zen.

3. Orbelak

- **Erref:** ETX-036/005
- **Iraupena:** 0:00:51. **Hasi:** 00:05:43. **Bukatu:** 00:06:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:

Aitarekin joaten zen egurretara eta orbeletara ere bai.

4. Amonaren sendabelarrak

- **Erref:** ETX-036/006
- **Iraupena:** 0:00:43. **Hasi:** 00:06:34. **Bukatu:** 00:07:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:

Zauri bat egin zuen buruan eta amonak sendatu zion. Bere amona oso artista

zen, pomada beltz bat egiten zuen belarrekin. Etxez etxe ibiltzen zen haurrak jaiotzen laguntzen.

5. Amona emagina zen

- **Erref:** ETX-036/007
- **Iraupena:** 0:02:31. **Hasi:** 00:07:17. **Bukatu:** 00:09:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak

Laburpena:

Amona emagina zen eta etxez etxe joaten zen haurren jaiotzetan laguntzera. Gauean edozein ordutan etortzen ziren bere bila. Herriko haur gehienak bere amonarekin jaio ziren. Bere amarengandik ikasi zuen. Amona Francisca Antonia zen eta birramona Joxepa.

6. Izen txikia (izengoitia) 1

- **Erref:** ETX-036/009
- **Iraupena:** 0:01:07. **Hasi:** 00:11:31. **Bukatu:** 00:12:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Gaitzizenak

Laburpena:

Etxarrin izen txikia jartzeko zaletasuna dute eta Arbizon ere bai. Arbizuko jendearekin ibili zen lanean.

7. Etxarriko kaleak egiten ibili zen

- **Erref:** ETX-036/010
- **Iraupena:** 0:02:06. **Hasi:** 00:12:38. **Bukatu:** 00:14:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Beste batzuk

Laburpena:

Etxarriko kaleak egiten ibili zen Jose Mari. Ormigoiarekin ibiltzen zen. 18 urte zituen kaleak egiten hasi zirenean. Lanean hasi eta bi egunetara balkoi batetik bi neska bota ziren eta hil egin ziren.

8. Galtza motzak eta luzeak

- **Erref:** ETX-036/011
- **Iraupena:** 0:01:06. **Hasi:** 00:14:44. **Bukatu:** 00:15:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Galtza motzak erabiltzetik galtza luzeak erabiltzera pasatzean gizon egiten ziren.

9. Klase partikularrak

- **Erref:** ETX-036/012
- **Iraupena:** 0:02:53. **Hasi:** 00:15:50. **Bukatu:** 00:18:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:

Jose Mari neguan eskolara joaten zen, baina udan gutxiago. Soldadu joan arte klase partikularretara joaten ibili zen. Idazten eta kontuak egiten erakusten zieten.

10. Eskolako zigorrak

- **Erref:** ETX-036/013
- **Iraupena:** 0:02:39. **Hasi:** 00:18:43. **Bukatu:** 00:21:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorrak

Laburpena:

Eskolan beti zigortuta egoten ziren. Estufa bat izaten zuten eskolan eta egur eske joaten ziren sua egiteko. Garai hartako gaiztakeriak kontatzen ditu.

11. Dotrina

- **Erref:** ETX-036/014
- **Iraupena:** 0:01:51. **Hasi:** 00:21:22. **Bukatu:** 00:23:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina

Laburpena:

Dotrinara joaten ziren. Satrustegiko bat egoten zen eta belarritik tiratzen zien.

12. Gaztetako gaiztakeriak

- **Erref:** ETX-036/015
- **Iraupena:** 0:03:04. **Hasi:** 00:23:13. **Bukatu:** 00:26:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak

Laburpena:

Gabonetan laranja ekartzen zituzten. Behin laranja lapurtzeagatik Guardia Zibilak harrapatu zitueneko istorioa kontatzen du.

13. Langostak arrantzatzen

- **Erref:** ETX-036/016
- **Iraupena:** 0:01:48. **Hasi:** 00:26:17. **Bukatu:** 00:28:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantza-kanpainak » Mariskoa

Laburpena:

Langostak arrantzatzen ibiltzen ziren eta bijilantzia jartzen zuten guardiak ez harrapatzeko.

Transkripzioa

-Geyo, guardaki ta? Pues, peskan, o harrapatzen baziñubien...

-Ez, ez. Ez giñen... Gu ibiltzen giñen... Gui harrapatzeko zeille zan. Zengati, bijilantziye jartzen giñuben ta. Langostak harrapatzen giñuzkiyen “además” suelto, hola. Ze uste dezu /ustezu/, arbizuarrak bezela? Arbizuko, hoik e, Harrautseko Migel. Haundi bet zan. Hure, ta, beste bi o hiru emen zien. Ta haik ai emen zien sarieekin, peskan. Hori beiño behero, ze da, Lixarrengo beiño behero. Han lehen gerrietu bet ein zan, ta han ai emen zien. Eta, Argiñaana esaten genon, Argiñaan hoina, zan, zer da, Luis! Ikus omen zittuben, aittun hoi da bastante... hure de... Hori, beye gazte hure /gaztiure/ gaztio beye bestiek eta: “ze, libre da peskan?”, ta “baai”, “zengati esaten duk?” eta, “hor heldu die zibillek!”, buano! Ya zahar-zaharrak e, aittunek. Utzi zauzkien arreyek eta denak sasiten, eskapatu emen zien, ta gezurra! Basurdiek bezela, sasiyen sartu emen zien. Eta, gero, nik esana banakiyen ta, horri, Migel horri [esan noon]. Zengati Migel hoi etortzen zan Etxarrie ta ibiltzen zan beti tratuen, ta ibiltzen zien ta, patata yaman ta holako gauz hoiten ta: “Migel, eñ emen zuuzubien ba zuei hoi?” da “Gazte mutu zikiñ harrek! Gu larri! Ze uste duk ba? /zustuupa/”. Arbizuko legia: “ze uste duk ba /zustuupa/”. Harrek hori esan da, sasiyen [...] basurdiek bezela fan emen zien!

-Migel Haundi ezta? Es[aten duzu].

-Migel Haundi, bei. Bai bai. Aldi betien holako reportaje bat /reportajiat/ ein zebienien, e, Amalur?

-Bei.

-Han atiatzen zan. Hure ikusi[k] balin baakazu!

-Bei, itxien dakat!

-Ba han, han atiatzen zan. Hure, baai.

14. Lagunak etxera joaten ziren ardoa edatera

- **Erref:** ETX-036/017
- **Iraupena:** 0:02:17. **Hasi:** 00:28:05. **Bukatu:** 00:30:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:

Etxarriko gizon bat eta Lakuntzako beste bat (Miguel Handia eta Silvestre) feria egunean bere etxera joaten ziren ardoa edatera. Bere aita denekin ongi moldatzen zen.

15. Etxarriko feria

- **Erref:** ETX-036/018
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:30:22. **Bukatu:** 00:32:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:

Feria herri guztian zehar egoten zen. Herri guztietatik etortzen ziren Etxarrira. Jende asko elkartzen zen. Feria Jose Marik 17 urte izan arte egin izan zen.

16. Irurtzungo feria

- **Erref:** ETX-036/019
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:32:22. **Bukatu:** 00:33:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:

Irurtzungo feriara beranduago joaten zen, soldadutzatik etorritakoan. Behin 22 txerri eraman zituzten saltzeko bi etxeren artean. Txerri kiloa 22 pezetatan saldu zuten.

17. Feria gehiago

- **Erref:** ETX-036/020
- **Iraupena:** 0:00:53. **Hasi:** 00:33:54. **Bukatu:** 00:34:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:

Zumarragara ere joaten ziren feriara Santa Luzian. Igandetan Lizarrara joaten ziren.

18. Etxarriko urriko feria

- **Erref:** ETX-036/021
- **Iraupena:** 0:03:06. **Hasi:** 00:34:47. **Bukatu:** 00:37:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:

Etxarrin duela gutxi arte urrian ganadu feria egiten zen. Orain Irurtzunen egoten da Matxaingo tabernan. Orain tratantea etortzen da etxera eta abereak eramaten ditu saltzeko. Jose Marik esnea saltzen du.

19. Kupo

- **Erref:** ETX-036/022
- **Iraupena:** 0:02:50. **Hasi:** 00:37:53. **Bukatu:** 00:40:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Etxean gazta eta jogurta egiten dute. Kupertik pasatzen badira penalizazioa ordaindu behar dute. Kupoaren inguruan hitz egiten du.

20. Behiak jezteko makinak

- **Erref:** ETX-036/024
- **Iraupena:** 0:09:30. **Hasi:** 00:41:38. **Bukatu:** 00:51:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Orain behiak jezteko makinak daude, baina garai batean dena eskuz egiten zen. Lehenengo txekor bat erosi zuten eta esne pixka bat saltzen hasi ziren eta denborarekin granja jarri zuten. Orain robota dute behiak jezteko. Aurrerapen handiak daude; makinek denetarik egiten dute gaur egun.

21. Esne behiak

- **Erref:** ETX-036/025
- **Iraupena:** 0:01:51. **Hasi:** 00:51:08. **Bukatu:** 00:52:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Esne behiak ez zituzten basoan uzten. Garai batean behizainak egoten ziren behiak mendira eramateko. Bista motzeko behi bat zuten.

22. Inudeak

- **Erref:** ETX-036/026
- **Iraupena:** 0:04:01. **Hasi:** 00:52:59. **Bukatu:** 00:57:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:

Amak esnerik ez zuenean aldamenekoak ematen zien esnea umeei.

23. Behizaina, ahuntzaina eta behortzaina

- **Erref:** ETX-036/027
- **Iraupena:** 0:00:48. **Hasi:** 00:57:00. **Bukatu:** 00:57:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Behizaina, ahuntzaina eta behortzaina zeuden herrian.

24. Zezena eta apotea

- **Erref:** ETX-036/028
- **Iraupena:** 0:00:38. **Hasi:** 00:57:48. **Bukatu:** 00:58:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Herrian zezena zegoen behiak kubritzeko. Apotea ere bai.

25. Izen txikia (izengoitia) 2

- **Erref:** ETX-036/029
- **Iraupena:** 0:01:49. **Hasi:** 00:58:26. **Bukatu:** 01:00:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Gaitzizenak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Izen txikiak jartzen oso abilak ziren. Istorio pare bat kontatzen ditu.

26. Txerri hiltzea

- **Erref:** ETX-036/030
- **Iraupena:** 0:01:26. **Hasi:** 01:00:15. **Bukatu:** 01:01:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea

Laburpena:

Miguel Goñik hiltzen zien txerria. Egurrekin erretzen zuten txerria. Garbitzeko teila eta tapa erabiltzen zuten.

27. Festetako janaria

- **Erref:** ETX-036/031
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 01:01:41. **Bukatu:** 01:03:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Ardi bat hiltzen zuten festetarako eta geroago axuriak hazten hasi ziren. Garai hartan sisa ordaintzen zuten (zerga moduko bat). Aguazila ibiltzen zen sisa kobratzen.

28. Festak umetan

- **Erref:** ETX-036/032
- **Iraupena:** 0:01:31. **Hasi:** 01:03:26. **Bukatu:** 01:04:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:

Festetan gaztetan ez zuten merendurik egiten. Tirapichonean ibiltzen ziren. Choherak ere etortzen ziren.

29. Karta jokoak

- **Erref:** ETX-036/033
- **Iraupena:** 0:03:30. **Hasi:** 01:04:57. **Bukatu:** 01:08:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Aisia » Taberna giroa » Jokoak

Laburpena:

Koxkortzen zirenean kafea hartzen zuten eta kartetan ibiltzen ziren. Dirua jolasten zuten eta arratsalde osoa egoten ziren jolasean. Beste joko batzuk azaltzen ditu. Gehienetan igandetan jolasten zuten bezperen ondoren.

30. Bezperak

- **Erref:** ETX-036/034
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 01:08:27. **Bukatu:** 01:10:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak

Laburpena:

Igandeetan bezperetara joaten ziren beti.

31. Etxarriko banda

- **Erref:** ETX-036/035
- **Iraupena:** 0:01:42. **Hasi:** 01:10:07. **Bukatu:** 01:11:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:

Igandeetan banda egoten zen plazan. Jose Mari behin mozkortu egin zen haurra zenean. Kanpotik jende asko etortzen zen dantza egitera. Gero neskei etxera laguntzen zieten paseoan.

32. Zinea

- **Erref:** ETX-036/036
- **Iraupena:** 0:02:01. **Hasi:** 01:11:49. **Bukatu:** 01:13:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Zinema

Laburpena:

Etxarrin zinea zegoen Zirkulu Karlistan. Bikote asko joaten zen zinera garai hartan.

33. Eguberriak

- **Erref:** ETX-036/037
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 01:13:50. **Bukatu:** 01:15:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak

Laburpena:

<p>Gabon-gauean kantatu egiten zuten etxez etxe eta eskean aritzen ziren. Gutxi gorabehera 18 urte izan arte ez ziren ateratzen.</p>

34. Errege bezpera

- **Erref:** ETX-036/038
- **Iraupena:** 0:00:51. **Hasi:** 01:15:18. **Bukatu:** 01:16:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak

Laburpena:

Errege bezperan feria egoten zen. "Faliekin" (joareak) ibiltzen ziren herriari bueltak ematen. Erregeek ez zieten opariak uzten. Normalean arropa pixka bat.

35. Inauteriak

- **Erref:** ETX-036/039
- **Iraupena:** 0:01:26. **Hasi:** 01:16:09. **Bukatu:** 01:17:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Inauteriak

Laburpena:

Inauteriak igandean izaten ziren eta musika egoten zen. Etxean zituzten trapuak jartzen zituzten eta listo. Gerra ondoren debekatu egin zituzten.

36. Garizuma

- **Erref:** ETX-036/040
- **Iraupena:** 0:00:43. **Hasi:** 01:17:35. **Bukatu:** 01:18:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Garizuma eta Errauts Eguna

Laburpena:

<p>Garizuman dantzatzea debekatuta zegoen. Beraiek kuadrillan dantzatzen zuten gerritik helduta eta saltoka.</p>

37. San Adrian eta San Kiriako

- **Erref:** ETX-036/041
- **Iraupena:** 0:01:01. **Hasi:** 01:18:18. **Bukatu:** 01:19:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

San Adrianetan eta San Kiriakon merendua egiten zuten. 16 pezeta ordaindu zuten behin egin zuten merendu bat.

38. Txakurra jan

- **Erref:** ETX-036/042
- **Iraupena:** 0:01:22. **Hasi:** 01:19:19. **Bukatu:** 01:20:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Garai hartan txakurra jaten zuten. Jose Marik bi aldiz jan du.

39. Soldadu garaiko istorioak

- **Erref:** ETX-036/043
- **Iraupena:** 0:03:46. **Hasi:** 01:20:41. **Bukatu:** 01:24:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Jose Mari Afrikan egon zen soldadu. Behin azukre enpatxu bat hartu zuen (istorioa kontatzen du).

40. Kinto eguna

- **Erref:** ETX-036/044
- **Iraupena:** 0:00:45. **Hasi:** 01:24:27. **Bukatu:** 01:25:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

Soldadu joan baino lehen kinto eguna egiten zuten. Bera otsailaren 17an joan zen eta uztailaren 17an bueltatu zen 17 hilabete geroago. 57ko kintakoa zen.

41. Afrikako jendea

- **Erref:** ETX-036/045
- **Iraupena:** 0:01:43. **Hasi:** 01:25:12. **Bukatu:** 01:26:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

Afrikako emakumeak lanean ibiltzen ziren soineko luzeekin eta bizkarrean umea jarrita. Gizon gehienak soldaduak ziren eta bestela astoekin ibiltzen ziren lanean.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-09-30

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com